

Nádasi Ferenc (1893–1966) balettmesteri munkássága meghatározó jelentőségű a hazai balettművészet történetében. 1937. szeptember 1-jei belépése az operaházi balettiskola történetének minőségi fordulópontját jelentette. Nem véletlen, hogy az 1965-ig Kossuth-díjjal kitüntetett balettművészek – a koreográfus Harangozó Gyula kivételével – valamennyien Nádasi-növendékek voltak.¹

Nádasi életútja jól dokumentált. Pályájának önálló tanulmány formájában történő méltatása, Vályi Rózsi tollából, már életében megtörtént.² Lugossy Emma 1977-ben tette közzé róla szóló közleményét.³ Körtvélyes Géza életrajzi összefoglalása 1993-ban látott napvilágot.⁴ A mester pályaképéhez fontos adalékokkal szolgáltak a feleség, Nádasi Marcella visszaemlékezései. Ezek több részletben, illetve formában jelentek meg 1966-ban, 1979-ben, 1984-ben, illetve 1986-ban.⁵

Az összképet jól kiegészítették leányuk, Nádasi Myrtil 1993-ban közzétett gondolatai.⁶ A rövid visszatekintés az évek során terjedelmes memoárrá bővült, amelyet a szerzője először Angliában publikált. A sokak által várt magyar kiadás, *Piruettek és ábrándok. Felnöttem a függöny mögött* címmel, 2012 tavaszán jelent meg.⁷

A kötet célja csak kisebb részben a szülők előtti tisztelgés. Nádasi Myrtil emlékirata alapvetően szubjektív, néhol kifejezetten intim és érzelmes pályakép, de emellett tudományos elemzésre is alkalmas társadalmi-művészetpolitikai korrajz, reális történelmi háttérábrázolással, ok-okozati összefüggéseket feltáró esetleírásokkal, kiegészítve mindezt a pályatársak portréival. A szöveghez számos fénykép társul. Nem meglepő tehát, hogy a kötet 2012. május 10-ei, vígszínházbeli sajtóbemutatóján, a méltatásra felkért kor- és pályatársak (Bálint András színművész, rendező, Halász Judit színművész, Marton László rendező és Szakály György balettművész) más-más dimenziókat ragadtak meg, más-más részeket tartottak érdekesnek, illetve figyelemre méltónak.

Nádasi Myrtil 1944-ben született. Életének indulására a családi környezet meghatározó befolyást gyakorolt, nyolcévesen az Állami Balett Intézet növendéke lett, ahol – édesapja tanítványaként – 1961-ben diplomázott. (Ez volt a mester utolsó évfolyama.) A tíz fős osztályban végzett Aradi Mária, Bognár Ildikó, Farkasházy Klára, Imre Zoltán, Handel Edit, Nagy Katalin, Nagy Zoltán, Pártay Lilla és Sterbinszky László is. Myrtilt azonban erősebben csábította a prózai színpad. Már növendékként fellépett a Vígszínházban, amely később le is szerződtette. Szerepeiről, színházi élményeiről a kötetben bőségesen olvashatunk. E szűk egy évtizedes színházi periódusát a hazai színház történet meglehetősen mostohán kezelte, Myrtil sem az 1969-es *Színházi kislexikonban*, sem az 1994-es *Magyar színházművészeti lexikonban* nem szerepel.⁸

¹ Bolvári-Takács Gábor: Kossuth-díj tánc lépésben. A magyar táncművészet kiválóságai = Táncművészet, 40. évf. 2009. 1. sz. 27–29. o.

² Vályi Rózsi: Nádasi Ferenc, a magyar balett érdemes művésze. In: Vályi Rózsi (szerk.): A magyar balett történetéből. Művelt Nép Tudományos és Ismeretterjesztő Kiadó, Budapest, 1956. 286–308. o.

³ Lugossy Emma: Nádasi Ferenc, a balettmester. In: Kaposi Edit – Pesovár Ernő (szerk.): Tánc tudományi Tanulmányok 1976–77. Magyar Táncművészek Szövetsége Tudományos Tagozata, Budapest, 1977. 82–118. o.

⁴ Körtvélyes Géza: Nádasi Ferenc helye és szerepe a magyar balettművészet történetében. In: Maácz László (szerk.): Tánc tudományi Tanulmányok 1992–93. Magyar Táncművészek Szövetsége, Budapest, 1993. 5–16. o.

⁵ Körtvélyes Géza: Nádasi Ferencről – Nádasi Marcellával = Táncművészeti Értesítő, 1966. 3. szám, 59–63.; Nádasi Marcella: Életem és a balett. In: Maácz László (szerk.): Táncművészeti dokumentumok 1979. Magyar Táncművészek Szövetsége, Budapest, 20–49. o.; Nádasi Marcella: Így volt, jól emlékszem... In: Maácz László (szerk.): Táncművészeti dokumentumok 1984. Magyar Táncművészek Szövetsége, Budapest, 61–71. o.; Nádasi Marcella: Jegyzetek Nádasi Ferenc tanítási módszeréről. In: Merényi Zsuzsa – Béres Ferenc – Péter Márta (szerk.): Táncművészeti dokumentumok 1986. Magyar Táncművészek Szövetsége, Budapest, 47–49. o.

⁶ Nádasi Myrtil: Apám. In: Nádasi Myrtil (szerk.): Nádasi Ferenc 1893–1966. Magyar Táncművészeti Főiskola, Budapest, 1993. 19–29. o.

⁷ Nádasi Myrtil: *Piruettek és ábrándok. Felnöttem a függöny mögött*. K.u.K. Kiadó, Budapest, 2012. 232 o. ISBN 978-963-9887-82-4

⁸ Hont Ferenc (főszerk.): *Színházi kislexikon*. Gondolat Könyvkiadó, Budapest, 1969; Székely György (főszerk.): *Magyar színházművészeti lexikon*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1994.

Sokkal jobban odafigyelt rá a filmszakma: önálló szócikkei, szerepei megtalálhatóak az 1973-as *Új filmlexikonban*, az 1983-as *Ki kicsoda a mai magyar filmművészetben* c. kötetben, és a 2005-ös *Magyar filmlexikonban*.⁹ Ennek oka az, hogy 1959-től 1965-ig hat mozifilmben és négy tévé- illetve rövid játékfilmben játszott. Közülük is kiemelkedik a sematikus hagyományokkal szakítani próbáló, Gertler Viktor által rendezett, 1960. január 7-én bemutatott *Vörös tinta*, amelynek gyerek-főszereplője az általa alakított Ács Kati. A film az ő szemszögéből mutatja be az osztályfőnöke (Vass Éva), és a szintén ebben az általános iskolában rajztanárkodó apja (Pálos György) között kialakuló szerelmet. A film csúcspontján Ács Kati Nyilas Misit idéző monológgal fakad ki a hazug iskola ellen – nem nehéz felismerni a forgatókönyvíró Szabó Magda debreceni kötődését. A tanárnő végül a gyermek érdekében átlépi saját árnyékát, vidékre távozik. A döntésében szerepet játszik a diszkrét és humánus igazgató, miközben a filmben sem a pártról, sem a szakszervezetről nem esik szó. A szereplők hús-vér emberek, s nem stilizált embertípusok, mint az ötvenes évek korábbi filmjeiben. A rendező fontos szerepeket osztott a kifejezetten polgári gyökerű Makay Margitra, Tímár József-re és Apáthy Imrere. A film nem valamiféle szocialista realista erkölcsi példázat volt, hanem a konszolidálódó Kádár-rendszer jelképe, ahogyan az egyik filmbeli szereplőt jellemzik: „azt mondja, amit kell, és azt hiszi, amit akar”. A *Vörös tintát* a mozikban 1976-ig két és fél millióan látták. Myrtil utolsó hazai közönségsikerét Várkonyi Zoltán 1965. április 1-jén bemutatott szuperprodukciónak, *A kőszívű ember fiaiban* aratta, Lángly Aranka szerepében.

Nádasi Myrtil 1965-ben férjhez ment a Londonban élő Sásdy Péter tévéfilm-rendezőhöz és Angliába költözött. Ezután Mia Nardi néven épített új színészkariert. Közel harminc évvel később lépett újra magyar színpadra: a *Játékszín* 1993-ban tűzte műsorra *A macska és a kanári* c. angol krimi-vígjátékot, amelyben főszerepet kapott, mások mellett Gábor Miklós és Szakály György partnereként. Pár évvel korábban a hazai filmvászonon is feltűnt: András Ferenc 1991. október 4-én bemutatott, *Az utolsó nyáron* c. filmjében játszott.

A kötet szerkezete leképezi a szerző belső világát. Az előszó címe *Bemelegítő*, a szülők származásáról, indulásáról az *Előkészítő* c. fejezet szól. A könyv két „felvonása” közül az első a memoár angol változatának magyar fordítását tartalmazza, a jóval rövidebb második pedig kifejezetten a magyar kiadás számára készült, életút-epizódokat felvillantó kiegészítés. Szemléletesek az első „felvonás” fejezetcímei is: *Pas de deux*, *A rúdtól a közép-re*, *Grand jeté a hírnévhez*, *Sasszé jobbra és leköszönés* stb.

Nádasi Myrtil memoárja a Magyar Táncművészeti Főiskola *A magyar táncművészet nagyjai* című sorozatának harmadik kötete. A széria első darabja 1993-ban éppen az általa szerkesztett ún. *Nádasi-émlékkönyv* volt, ezt követte 1994-ben a *Harangozó Gyula emlékkönyv*.¹⁰ A mostani kiadvány megjelenéséhez a főiskola munkáját támogató Noverre Táncművészeti Alapítvány is hozzájárult.

⁹ Ábel Péter (főszerk.): *Új filmlexikon*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1973. 2. kötet, 192. o.; Papp Sándor (főszerk.): *Ki kicsoda a mai magyar filmművészetben*. Mafilm-Mokép-MFI, Budapest, 1983. 258. o.; Veress József (szerk.): *Magyar filmlexikon*. Magyar nemzeti Filmarchívum, Budapest, 2005. I. kötet, 739–740. o.

¹⁰ ISSN 1217-9159. 1. kötet: Nádasi Myrtil (szerk.): *Nádasi Ferenc 1893–1966. Emlékezések a mester születésének 100 éves évfordulójára*. Magyar Táncművészeti Főiskola, Budapest, 1993; 2. kötet: Szúdy Eszter (szerk.): *Harangozó Gyula emlékkönyv*. Magyar Táncművészeti Főiskola, Budapest, 1994.